

Til Finansdepartementet

Tilrådning 26. mai 2010

Innhold

1	Innledning	1
2	Kilder	3
3	Hva rådet har tatt stilling til	3
4	Bygging av rørledningene og menneskerettighetsbrudd	4
	4.1 Bygging av rørledningene	4
	4.2 Menneskerettighetsbrudd	5
5	CNPC og PetroChina	7
	5.1 CNPC og PetroChinas virksomhet	7
	5.2 Nærmere om forholdet mellom CNPC og PetroChina	9
	5.2.1 Personsammenfall mellom styret i PetroChina og CNPC	9
	5.2.2 Personsammenfall mellom toppledelsen i PetroChina og i CNPC	11
	5.2.3 Personsammenfall i ledelsen av avdelingene i PetroChina og CNPC	12
	5.2.4 Personsammenfall og maktutøvelse gjennom den ledende partigruppen i CNPC konsernet	15
	5.2.5 Fellesvirksomhet og samordnet virksomhet gjennom avtaler internt i CNPC-konsernet	15
6	PetroChinas posisjon	17
7	Rådets vurdering	17
8	Tilråkning	19

1 Innledning

Denne tilrådingen omhandler risikoen for medvirkning til menneskerettighetsbrudd knyttet til bygging av to olje- og gassrørledninger i Burma i regi av det kinesiske selskapet China National Petroleum Corporation (CNPC). Statens pensjonsfond utland (SPU) er investert i PetroChina som er datterselskapet til CNPC. Per 31.12.2009 eide SPU aksjer for vel 541 millioner NOK i PetroChina tilsvarende en eierandel på 0,03 prosent. CNPC eier 86,71 prosent av aksjekapitalen i PetroChina. Etikkrådet har vurdert om PetroChina gjennom sitt nære forhold til CNPC medvirker til pågående og framtidige menneskerettighetsbrudd knyttet til bygging av disse rørledningene i Burma.

Etikkrådet har fulgt selskaper med virksomhet i Burma nøye helt siden rådet avga sin første tilråding vedrørende det franske oljeselskapet Totals virksomhet i Burma i november 2005.¹ Total var operatør i et internasjonalt konsortium som sto for byggingen av den såkalte Yadana-gassrørledningen i 1995-98. I forbindelse med klargjøring av traseen og byggingen av rørledningen begikk militære styrker omfattende og grove overgrep mot sivilbefolkningen i form av tvangsflytting, tvangsarbeid, vold, tortur og summariske henrettelser. Rådet anser at Yadana-prosjektet har flere likhetstrekk med prosjektet som omtales i denne tilrådingen både når det gjelder type prosjekt, bruken av militære styrker og risikoen for menneskerettighetsbrudd.

I oktober 2007 ba Finansdepartementet Etikkrådet om en redegjørelse for rådets utredninger av selskaper med virksomhet i Burma. I sitt svar til departementet skrev rådet at ”*dersom selskaper i fondet inngår avtaler om bygging av slike rørledninger, vil Etikkrådet kunne tilråde utelukkelse av disse selskapene allerede fra avtaletidspunktet. Fordi slike byggeprosjekter etter alt å dømme vil innebære en uakseptabel risiko for fremtidig medvirkning til brudd på menneskerettigheter, anses det ikke nødvendig å vente til bruddene er i ferd med å skje.*”²

Den konkrete saken tar utgangspunkt i at myndighetene i Kina og Burma den 27. mars 2009 undertegnet en avtale om bygging av to landbaserte rørledninger: En gassrørledning for frakt av gass fra Shwe-feltet og en parallell oljeledning for frakt av olje. Rørledningstraseens lengde i Burma er ca 800 km og går tvers gjennom Burma, fra byen Sittwe til Yunnan-provinsen i Kina. Det ble samtidig klart at CNPC og MOGE, som er et burmesisk stats-selskap, ville ha en andel på henholdsvis 50,9 og 49,1 prosent i prosjektet. Den 20. desember 2009 undertegnet representanter for CNPC og Burmas energidepartement en avtale om rettigheter og forpliktelser for oljerørledningen. Av avtalen fremgår det at CNPC skal bygge, eie og drifte rørledningen, mens burmesiske myndigheter skal garantere for sikkerheten.

Rørledningen skal blant annet krysse områder befolket av etniske minoriteter og hvor det er rapportert om omfattende bruk av tvangsarbeid og andre grove overgrep mot sivilbefolkningen. Det er også rapportert om en økende militarisering langs CNPCs rørledningstrasé. Rådet legger til grunn at bygging av en nærmere 800 km rørledning over land i Burma gjennom områder med ulike etniske grupper vil medføre grove og systematiske menneskerettighetsbrudd. I og med at burmesiske myndigheter skal ha ansvaret for sikkerheten i prosjektet, er det svært sannsynlig at CNPC gjennom prosjektet vil medvirke til menneskerettighetsbruddene. Selv om det er burmesiske myndigheter og ikke selskapet som i prinsippet

---

¹ Etikkrådets tilråding vedrørende Total er tilgjengelig på www.etikkradet.no

² Etikkrådets brev til Finansdepartementet 11. oktober 2007 vedrørende rådets vurdering av selskaper med virksomhet i Burma.

begår overgrepene, er det en sammenheng mellom menneskerettighetsbruddene og selskapets virksomhet ved at normbruddene er foretatt med sikte på å legge til rette for selskapets virksomhet.

Ettersom fondet eier aksjer i PetroChina, men ikke i CNPC, må man ta stilling til om også PetroChina medvirker til disse menneskerettsbruddene gjennom sitt forhold til CNPC. Rådet har derfor foretatt egne undersøkelser av selskapsstrukturene i CNPC og PetroChina og forholdet mellom dem. Rådet har funnet at PetroChinas stilling i forhold til CNPC er så spesiell at PetroChina må sies å medvirke til menneskerettighetsbrudd i Burma.

I samsvar med fondets retningslinjer for observasjon og utelukkelse av selskaper fikk PetroChina den 26. mars 2010 tilsendt utkast til tilrådning for kommentarer. Selskapet har per 26. mai ikke svart på Etikkrådets henvendelse.

I sin vurdering av om PetroChina gjennom sitt forhold til CNPC vil medvirke til menneskerettighetsbruddene har rådet lagt vekt på følgende forhold i konsernet: Det er et grunnleggende utgangspunkt at hoveddelen av virksomheten i CNPC-konsernet ligger i PetroChina. PetroChina står for mer enn 80 prosent av inntektene i CNPC-konsernet og tilsvarende 70-80 prosent av konsernets samlede olje- og gassproduksjon.

Hele CNPCs ledelse er medlemmer av og utgjør flertallet i PetroChinas styre. Fire av topplederne i PetroChina har samtidig også topplederstillinger i CNPC. Videre er de fleste avdelingene i PetroChina ledet av de samme personene som leder tilsvarende avdelinger i morselskapet. Dette er ekstraordinært i alle typer konsern. De ledende personene på flere nivåer i PetroChina er dermed også de ledende personene i CNPC, hvilket innebærer at selskapene drives av en felles ledelse.

Utpekingen av ledere i begge selskapene skjer i stor grad i strukturer på siden av selskapene – herunder i den såkalte ledende partimedlemmers gruppe i konsernet. Hele konsernledelsen i CNPC, de samme personene som utgjør flertallet i PetroChinas styre, er også medlemmer i den ledende partigruppen i konsernet. Personsammenfallet i ledelse og administrasjon mellom de to selskapene tyder på at den ledende partigruppen ser på konsernet under ett, og at ledere blir utnevnt etter en samlet vurdering av behovene i både CNPC og PetroChina.

Endelig synes det å være en betydelig samordning av virksomheten mellom PetroChina og CNPC, herunder også overføringer av verdier fra CNPC til PetroChina. Rådet noterer at det bare er CNPC som kan inngå avtaler om produksjonsdeling med andre stater. CNPC kan imidlertid etter en tid overføre slike avtaler til PetroChina. Det er kjent at CNPC har inngått avtaler med stater, blant annet Sudan og Burma. Det er også kjent at CNPC etter en tid har overført slike avtaler til PetroChina, for eksempel i Kasakhstan og Turkmenistan.

På grunnlag av en helhetsvurdering av de ovennevnte forholdene i konsernet har rådet funnet at ledelsen av PetroChina og CNPC er så enhetlig og virksomheten i PetroChina så betydelig i konsernsammenheng, at CNPCs virksomhet i Burma i forhold til § 2 tredje ledd i de etiske retningslinjene må oppfattes som ledet av PetroChinas ledelse. I forhold til spørsmålet om risiko for medvirkning til menneskerettighetsbrudd må selskapene oppfattes som en enhet, slik at CNPCs virksomhet i Burma i den sammenheng ikke kan atskilles fra datterselskapets.

Rådet har på dette grunnlaget konkludert med at fondets investeringer i PetroChina vil innebære en uakseptabel risiko for medvirkning til pågående og fremtidige grove eller systematiske menneskerettighetsbrudd knyttet til byggingen av rørledningene i Burma.

Rådet tilrår derfor at PetroChina utelukkes fra Statens Pensjonsfond utlands investeringsmuligheter.

2 Kilder

Rådet har ved hjelp av konsulenter gjennomført egne undersøkelser med sikte på å klargjøre det reelle forholdet mellom PetroChina og CNPC. Det er i hovedsak disse undersøkelsene som danner grunnlaget for tilrådingen når det gjelder konsernforholdene. Når det gjelder menneskerettighetsbrudd, har rådet kommunisert med flere frivillige organisasjoner som arbeider i Burma, i tillegg til åpne kilder.

Kildene fremgår av fotnotene i tilrådingen.

3 Hva rådet har tatt stilling til

I henhold til SPUs retningslinjer for observasjon og utelukkelse av selskaper § 2 andre ledd bokstav a har rådet tatt stilling til om det er en uakseptabel risiko for at PetroChina medvirker til grove brudd på menneskerettighetene gjennom virksomheten til morselskapet, CNPC, i Burma. Dette spørsmålet er vurdert ut fra hvorvidt det finnes en faktisk sammenheng mellom selskapets virksomhet og forventede brudd på menneskerettighetene.

Rådet er kjent med at CNPC også er beskyldt for medvirkning til menneskerettighetsbrudd i Sudan. Rådet har ikke vurdert dette.

Som varslet i rådets brev til Finansdepartementet den 12. desember 2007,³ har rådet valgt å tilrå utelukkelse av selskapet ut fra en forventning om at byggingen av en gassrørledning på land i Burma vil innebære en uakseptabel risiko for at selskapet vil medvirke til fremtidige grove brudd på menneskerettigheter. Avtalen om bygging av rørledningen er inngått, og rådet anser at det i denne saken ikke er nødvendig å vente med å avgi en tilråding om utelukkelse til bruddene er i ferd med å skje.

I denne tilrådingen har Etikkrådet særlig tatt stilling til om et datterselskap kan sies å medvirke til morselskapets uetiske handlinger. Normalt vil ikke morselskapets handlinger kunne tilordnes et datterselskap. Etikkrådet har i sin praksis lagt til grunn at utelukkelse av selskaper på grunn av forhold i strid med retningslinjene bare skal skje når selskapet der fondet eier aksjer, selv eller gjennom kontrollerende eierskap eller andre kontrollgivende posisjoner, er involvert i den uetiske virksomheten. En konsekvens av denne tolkningen av retningslinjene er at i tilfeller der fondet eier aksjer i et konsernselskap som selv er et datterselskap av den øverste konsernspissen, vil bare handlinger og unnløtelser som kan tilordnes det selskapet der fondet eier aksjer, gi grunnlag for tilråding om utelukkelse.

I dette tilfellet har imidlertid rådet funnet at sammenkoblingen mellom morselskapet og datterselskapet er så tett at de må kunne oppfattes som en enhet, og at datterselskapet dermed blir delaktig i morselskapets handlinger. I forarbeidene til de etiske retningslinjene legges det vekt på at den selskapsrettslige organiseringen ikke kan være avgjørende for den etiske vurderingen av medvirkning, blant annet i tilfeller ”*hvor det er snakk om så tette forbindelser mellom Petroleumsfondets investeringsobjekt og det selskap der det er risiko for uetiske forhold at man kan identifisere de to med hverandre.*” Og videre: ”*Forhold som kan være*

---

³ PetroChina har fått tilsendt dette brevet i forbindelse med rådets henvendelse til selskapet 20. november 2007.

avgjørende for slik identifikasjon, er eierandelens størrelse, om selskapene opptrer som en enhet utad og om investering i aksjer i det ene selskapet får betydning for det andre selskapet. Også utenfor identifikasjonstilfellene kan det likevel være rimelig å snakke om medvirkning.”⁴

Rådet anser Graver-utvalgets vurdering som veiledende, og at også andre forhold kan være relevante for å vurdere om eierskap i datterselskapet kan likestilles med eierskap i morselskapet. Dette vil kunne være tilfelle dersom det kan sannsynliggjøres at den reelle makten over morselskapet ligger hos ledelsen i datterselskapet eller dersom virksomhetene i de to selskapene med respektive datterselskaper er så sammenblandet at de reelt ikke holdes fra hverandre.

4 Bygging av rørledningene og menneskerettighetsbrudd

4.1 Bygging av rørledningene

Den 27. mars 2009 undertegnet kinesiske myndigheter en avtale med burmesiske myndigheter om bygging av to rørledninger: En gassrørledning for frakt av gass fra Shwe-feltet utenfor kysten av Burma til Kina og en parallell oljeledning.⁵ Oljeledningen skal brukes til transport av olje som kommer med skip fra Midtøsten og Afrika.

Begge rørledningene vil starte fra havnen i Kyauk Phyu i Rakhine (Arakan)-staten på vestkysten av Burma, og vil krysse den kinesiske grensen ved byen Ruili i Yunnan-provinsen.⁶ Rørledningen vil gå tvers gjennom Burma i en strekning på ca 800 km.⁷ Oljeledningen vil ende opp i Kunming, hovedstaden i Yunnan-provinsen, og ha en årlig kapasitet på 22 millioner tonn råolje. Det er antatt at gassrørledningen vil gå gjennom Kunming og videre til Nanning, hovedstaden i Guangxi Zhuang-regionen.⁸ Den vil ha en transportkapasitet på 12 milliarder m³ gass per år. Byggingen av rørledningene er antatt å være slutført innen 2013.

PetroChina har distribusjonsrettighetene for gassen i Yunnan-provinsen⁹ og planlegger byggingen av et oljeraffineri i Kunming for å ta i mot oljen fra rørledningen.¹⁰

Den 16. juni 2009 opplyste CNPC at selskapets *Vice President* Liao Yongyuan og Burmas ambassadør til Kina hadde undertegnet en avtale (*memorandum of understanding*) som ga CNPC ansvaret for bygging, drift og operasjon av oljerørledningen fra Burma til Kina. Inkludert i avtalen er også at CNPC skal bygge en kai for lossing av råolje og en terminal for

---

⁴ Forvaltning for fremtiden, NOU 2003:22, s. 35-36, <http://www.regjeringen.no/nb/dep/fin/dok/nouer/2003/nou-2003-22.html?id=118914>

⁵ http://www.atimes.com/atimes/South_Asia/KD03Df03.html

⁶ <http://www.reuters.com/article/rbssEnergyNews/idUSPEK1796020090616>

⁷ CNPC bekrefter at: “ *the Myanmar - China Crude Pipeline starts from Madeira [Island of Maday] at the west coast of Myanmar, running 771 kilometers through Rakhine (Arakan), Magway, Mandalay and Shan State, and enters into China from Ruili of Yunnan Province.*”

<http://www.cnpc.com.cn/en/press/newsreleases/2009/210a7949-5718-4248-a913-697f672b67a1.htm>

⁸ http://news.xinhuanet.com/english/2009-06/16/content_11552020.htm

⁹ Gjennom datterselskapet PetroChina Kunlun Gas Ltd., PetroChina *Annual Report 2009* s. 46 og

<http://www.chinastakes.com/2008/11/myanmar-china-pipeline-to-start-construction-in-2009.html>

¹⁰ Se for eksempel http://en.kunming.cn/index/content/2010-02/04/content_2086838.htm

lagring og transport av oljen i tilknytning til Kyaukryu havn.¹¹ Byggekostnadene forventes å komme opp mot 1, 5 milliarder USD for gassrørledningen og 1 milliard USD for oljerørledningen. CNPCs og MOGEs andeler i prosjektene er henholdsvis 50,9 og 49,1 prosent, men CNPC vil bære alle kostnadene i prosjektet.¹²

Den 20. desember 2009 undertegnet representanter for CNPC og det burmesiske energidepartementet en avtale om rettigheter og forpliktelser knyttet til oljeledningen, som gir CNPC eksklusive rettigheter til bygging og drift av ledningen. Pressemeldingen fra CNPC stadfester at: *"The agreement explicitly defines the obligations of the CNPC- holding Southeast Asia Crude Pipeline Company Ltd. and the rights authorized by the Myanmar government to the company. According to the agreement, the Southeast Asia Crude Pipeline Company Ltd. is endowed with franchise rights of the Myanmar-China Crude Pipeline, and will be responsible for the construction and operation of the pipeline. The company also has related rights of tax remission, crude transit, import and export customs clearance and right-of-way operation."* Dette viser at det er CNPCs datterselskap Southeast Asia Crude Pipeline Company som skal bygge og være ansvarlig for drift av oljerørledningen. I pressemeldingen heter det videre: *"The agreement also stipulates that the Myanmar government shall ensure the company's ownership and exclusionary right to the pipeline and guarantee the safety of the pipeline."*¹³ CNPC bekrefter med dette at burmesiske myndigheter skal sikre selskapets eierrett til rørledningen og garantere for sikkerheten. Rådet antar at dette både gjelder i byggeperioden og når rørledningen er kommet i drift.

Rådet legger derfor til grunn at burmesiske myndigheter, på samme måte som for tidligere rørledningsprosjekter, vil være ansvarlig for klargjøring av traseen og sikkerheten under prosjektet og på den måten legge til rette for selskapets virksomhet.

4.2 Menneskerettighetsbrudd

Rådet antar at menneskerettighetsbruddene knyttet til byggingen av denne rørledningen kan forventes å likne menneskerettighetsbruddene som ble begått før og under byggingen av Yadana-rørledningen i 1995 -1998 der Total var operatør.¹⁴ Parallelt med en økende militarisering av området ble det rapportert om omfattende overgrep mot lokalbefolkningen gjennom tvangsarbeid, tvangsflytting av hele landsbyer, tortur, drap og annen mishandling. Overgrepene ble begått av regimets militære styrker i forbindelse med klargjøringen av traseen og byggingen av rørledningen. Det er også rapportert om slike overgrep i forbindelse med bygging av andre rørledninger og infrastrukturprosjekter.¹⁵

Den landbaserte delen av Yadana-rørledningen er 64 km lang, mens CNPCs rørledninger vil ha en lengde på nærmere 800 km i Burma. Rørledningen vil gå gjennom 22 *townships* tvers gjennom hele det sentrale Burma. Dette inkluderer, blant andre Rakhine- og Shan-staten, der etniske grupper allerede er i konflikt med regimet. ILO og frivillige organisasjoner har i

---

¹¹

http://www.cnpc.com.cn/en/press/newsreleases/MOU_signed_of_Myanmar%EF%BC%8DChina_Oil_Pipeline.htm

¹² <http://www.burmalibrary.org/docs08/SGB03-09.pdf>

¹³ <http://www.cnpc.com.cn/en/press/newsreleases/RightsandobligationagreementsignedofMyanmar-ChinaCrudePipeline.htm>

¹⁴ Se Etikkrådets tilråding om Total, tilgjengelig på www.etikkradet.no

¹⁵ Human Rights Foundation of Monland 2009: *Laid Waste: Human Rights along the Kanbaw to Myaing kalay gas pipeline*, tilgjengelig på <http://rehmonnya.org/archives/793>

mange år rapportert om at det burmesiske militære systematisk benytter seg av tvangsarbeid i begge stater, og omfanget førte til at ILO i 2003 inkluderte både Rakhine- og Shan-staten i sine prioriterte områder med behov for særskilt oppfølging.¹⁶ Likevel er ikke situasjonen forbedret. En detaljert rapport fra the International Trade Union Confederation (ITUC) til ILO i 2007 dokumenterer en omfattende bruk av tvangsarbeid blant annet i Rakhine og Shan-statene. Her fremgår det at lokalbefolkningen systematisk blir beordret til å bære utstyr for soldater, såkalt *portering*, bygging og vedlikehold av militærleire og til å utføre andre tjenester for soldater som renhold og matlaging, i tillegg til å delta i inntektsbringende arbeid for troppene i jordbruks- og industriprosjekter som drives av det militære. Tilsvarende beretter organisasjonen *Minority Rights International*: ”Military and other government authorities are persistently reported as still engaged in 2006 and 2007 in patterns of gross violation of human rights, including forced labour, conscription, arbitrary detention, torture, rape, sexual slavery and extra-judicial killings, especially in central and southern Shan State as the SPDC's armed forces engage the Shan State Army-South.”¹⁷ Også US State Department’s rapport fra 2009 om menneskerettighetssituasjonen i Burma,¹⁸ og ikke minst den siste rapporten fra FNs spesialutsending i Burma¹⁹ bekrefter at de militære styrkenes uakseptable praksis fortsetter.

Tatt i betraktning at CNPCs rørledning strekker seg over en 15 ganger så lang strekning som Yadana-rørledningen, finner rådet det rimelig å anta at menneskerettighetsbruddene knyttet til CNPCs rørledninger vil være mer omfattende enn overgrepene som ble begått i forbindelse med Yadana-rørledningen.²⁰

I september 2009 ble det rapportert om en økende militarisering langs CNPC-rørledningstraseen. Mer enn 13 000 soldater fordelt på 44 militære bataljoner skal ha blitt utplassert i områder langs traseen, herunder også i etniske områder hvor den burmesiske hær ikke har vært til stede tidligere.²¹ Det er også meldt om tvangsflytting og konfiskering av land i en rekke landsbyer, blant annet i Kyaukphyu Township.²²

Til sammenlikning var det 16 bataljoner som var stasjonert eller patruljerte langs Yadana-traseen mellom 1991 og 1996. Militariseringen skulle sikre området og full kontroll over

---

¹⁶ International Labour Conference, 91st Session, Geneva, June 2003, Committee on the Application of Standards: *Special sitting to examine developments concerning the question of the observance by the Government of Myanmar of the Forced Labour Convention 1930 (No. 29)*, s. 19 Part III/30, tilgjengelig på http://burmalibrary.org/docs/ILC2003special_sitting.htm

¹⁷ Minority Rights Group International, *World Directory of Minorities and Indigenous Peoples - Myanmar/Burma : Shan*, 2008, tilgjengelig på <http://www.unhcr.org/refworld/docid/49749cdb28.html>

¹⁸ United States Department of State, *2009 Country Reports on Human Rights Practices - Burma*, 11 March 2010, tilgjengelig på <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4b9e530b87.html>

¹⁹ Un General Assembly 10 March 2010, Human Rights Council, 13th session, *Progress report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Myanmar*, Tomás Ojea Quintana, tilgjengelig på <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G10/119/15/PDF/G1011915.pdf?OpenElement>

²⁰ Se Etikkrådets tilråding om Total.

²¹ Shwe Gas Movement 2009: *Corridor of Power*, s.20, tilgjengelig på <http://democracyforburma.wordpress.com/2009/09/07/corridor-of-power-china%E2%80%99s-trans-burma-oil-and-gas-pipelines/> og <http://democracyforburma.wordpress.com/2009/12/31/burma-china%E2%80%99s-oil-gas-pipelines-recipe-for-abuse-warn-activists/>

²² I følgende landsbyer i *Kyaukphyu Township* skal det ha skjedd tvangsflytting og konfiskering av eiendommer: *Gown Chewin, Thit Pate Taung, Saba Shar, Pone Nay Gyi, Lake Khamaw, Kalar Bar, Gaw Da*. se <http://www.burmapartnership.org/2010/02/relocation-land-confiscation-on-madae-island-for-gas-pipeline/>

lokalbefolkningen, noe som var ansett som en forutsetning for at utbyggingen kunne skje.²³ For å rydde plass til rørledningen og av sikkerhetshensyn ble mange landsbyer tvangsflyttet. Ifølge organisasjonen *La Federation des droits de l'Homme* (FIDH) omfattet dette i alt 30 000 mennesker.²⁴ I tilknytning til militariseringen skjedde det en omfattende og systematisk bruk av tvangsarbeid der lokalbefolkningen ble tvunget til å bygge militærleire og infrastruktur knyttet til rørgaten som landingsplattformer for helikoptre, veier langs rørledningstraseen for prosjektet, bygninger, samt til å rydde selve rørgaten.²⁵ Andre overgrep fra sikkerhetsstyrkene mot sivilbefolkningen som det ble rapportert om, var vold, tortur, summariske henrettelser av det som det militære oppfattet som etniske rebeller, avstraffelser og vold under tvangsarbeid, også overfor kvinner og barn.²⁶

Etter rådets oppfatning er det ingenting som tyder på at situasjonen i Burma i dag er vesentlig forskjellig fra forholdene for 20 år siden da byggingen av Yadana-rørledningen ble forberedt. Rapportene fra blant andre FNs spesialutsending for Burma viser at de militæres systematiske overgrep mot lokalbefolkningen fortsatt foregår i et stort omfang og etter samme mønster som tidligere. Rådet legger derfor til grunn at CNPCs bygging av rørledningene vil medføre grove og systematiske menneskerettsbrudd.

5 CNPC og PetroChina

5.1 CNPC og PetroChinas virksomhet

Ifølge selskapets hjemmeside er CNPC et statlig eid, integrert energiselskap med virksomhet innen olje og gass, tekniske tjenester, engineering og anlegg, utstyr, produksjon, finansielle tjenester og utvikling av fornybar energi. Konsernet er Kinas største produsent og leverandør av olje og gass og har olje- og gassvirksomhet i 29 land, herunder Aserbajdsjan, Burma, Tsjad, Canada, Ecuador, Equatorial Guinea, Indonesia, Irak, Libya, Peru, and Sudan.²⁷

Siden omstruktureringen av CNPC-konsernet i 1999 (se nedenfor) har CNPC hatt egen virksomhet innen leting, utvikling og produksjon av olje og gass utenfor Kina, og en begrenset virksomhet innen produksjon av kjemikalier og handel med raffinerte produkter.²⁸

CNPC er heleid av den kinesiske stat og er et av 132 statlige selskaper som er forvaltet av den såkalte *State-owned Assets Supervision and Administration Commission* (SASAC).²⁹ SASAC utøver ansvaret som investor på vegne av den kinesiske stat og har blant annet ansvaret for å oppnevne topplederne i selskapene: “SASAC appoints and removes top executives of the enterprises under the supervision of the Central Government, evaluates their performances,

---

²³ Earth Rights International 2000: *Total Denial Continues*, s. 39 og 43, tilgjengelig på <http://www.earthrights.org/publication/total-denial-continues>

²⁴ La Federation des droits de l'Homme 1996: *Burma, Total and Human Rights: Dissection of a project. Situation Report*, s. 23.

²⁵ Earth Rights International 2000: *Total Denial Continues*, s.84-87, La Federation des droits de l'Homme 2005: *Total Pollutes Democracy*, s. 26.

²⁶ Earth Rights International 2000: *Total Denial Continues* s.100-121, La Federation des droits de l'Homme 2005: *Total Pollutes democracy*, s. 28.

²⁷ www.cnpc.com

²⁸ PetroChina 20 F filings 2009 to the Security and Exchange Commission (SEC), s. 87, tilgjengelig på <http://www.sec.gov/Archives/edgar/data/1108329/000114554909000914/h03279e20vf.htm>.

²⁹ <http://www.petrochina.com.cn/Ptr/About PetroChina/Company Profile/>

and grants them rewards or inflicts punishments.”³⁰ SASAC er underlagt den kinesiske regjering (State Council).

PetroChina er et eget aksjeselskap som ble etablert i november 1999 som ledd i omstruktureringen av CNPC. Hele kjernevirksomheten i CNPC knyttet til leting og produksjon av olje og gass, raffinering og salg, og produksjon av kjemikalier ble overført til PetroChina. CNPC beholdt den internasjonale olje- og gassvirksomheten og bygging og drift av rørledninger, samt virksomhet utenfor kjerneområdene som drift av sykehus og skoler.³¹

Av de opprinnelige 1,54 millioner ansatte i CNPC ble vel 1 million ansatte værende igjen i morselskapet, mens snaut 500 000 ble ansatt i PetroChina. PetroChina ble notert på børsene i Hong Kong og New York i april 2000 og på Shanghai-børsen i november 2007.

PetroChina opplyser at selskapet er *“the largest oil and gas producer and distributor, playing a dominant role in the oil and gas industry in China.”*³² PetroChina er engasjert i alle nøkkelområdene innen petroleums- og petrokjemisk industri *“from exploration and production of crude oil and natural gas in the upper stream to the refining, chemicals, pipelining and marketing in the middle and down stream”*³³ Selskapet har også virksomhet innen bygging og drift av olje- og gassrørledninger. PetroChinas hovedvirksomhet er i Kina, men selskapet har også virksomhet i 11 andre land.

PetroChina står for en dominerende del av virksomheten i CNPC. For 2008 oppgir PetroChina en produksjon på 117,8 millioner tonn råolje og 52,8 milliarder m³ naturgass.³⁴ Tilsvarende tall for CNPC er 138,5 millioner tonn råolje og 66,5 milliarder m³ naturgass.³⁵ PetroChinas andel av den samlede produksjonen av olje og gass i CNPC-konsernet i 2008 utgjorde dermed henholdsvis 85 og 80 prosent. I 2009 gikk PetroChinas andel av oljeproduksjonen ned til 66 prosent, men andelen av gassproduksjonen ble opprettholdt på omtrent samme nivå som i 2008.³⁶

PetroChinas inntekter står for en tilsvarende andel av CNPC-konsernets virksomhet. PetroChina hadde i 2008 driftsinntekter på 1 072 604 mill. RMB, mens CNPC-konsernets driftsinntekter var på 1 273 002 mill. RMB. PetroChinas andel av inntektene i det konsoliderte konsernet utgjorde således rundt 84 prosent i 2008. Denne andelen ble opprettholdt i 2009.³⁷

Det kan derfor neppe være tvil om at hovedvirksomheten i CNPC-konsernet ligger i PetroChina. CNPCs virksomhet synes langt på vei å være en støttefunksjon til PetroChina. Dette fremgår også av PetroChina årlige rapportering til SEC, der selskapet opplyser at:

---

³⁰ <http://www.sasac.gov.cn/n2963340/n2964712/3049579.html>

³¹ Se fotnote 28, s. 17.

³² http://www.petrochina.com.cn/Ptr/About_PetroChina/Company_Profile/

³³ Se fotnote 32.

³⁴ PetroChina Company Ltd: *Results Announcement for the year ended December 21, 2009. (Summary of the 2009 Annual Report)*, s. 16, tilgjengelig på www.petrochina.com. Beregningene er basert på at 1 tonn olje tilsvarer 7 289 fat og at 1 kubikkmeter tilsvarer 33 314 kubikkfot slik PetroChina oppgir i årsrapporten.

³⁵ *CNPC Annual Report 2008*, s. 8-9, tilgjengelig på www.cnpc.com

³⁶ Se fotnote 34 og *CNPC Annual Report 2009* s. 29-30, tilgjengelig på www.cnpc.com

³⁷ Se fotnote 34 og *CNPC Annual Report 2009* s. 71.

*”CNPC’s primary business activities relate to the provision of various services and products to PetroChina.”*³⁸

5.2 Nærmere om forholdet mellom CNPC og PetroChina

Per 12. mai 2009 eide CNPC 86,71 prosent av aksjekapitalen i PetroChina og er dermed den kontrollerende eieren i selskapet. Ifølge PetroChina er CNPC *“the sole sponsor and controlling shareholder of PetroChina. This ownership percentage enables CNPC to elect our entire board of directors without the concurrence of any of our other shareholders.”*³⁹ PetroChina tilføyer at dette gir CNPC en posisjon der CNPC kan *“control our policies, management and affairs.”*

Med utgangspunkt i at CNPC er den formelt kontrollerende eieren i PetroChina og at PetroChina utgjør den absolutt største del av virksomheten i konsernet, har rådet i sin vurdering av forholdet mellom CNPC og PetroChina særlig lagt vekt på følgende forhold knyttet til styringen av selskapene:

- personsammenfallet mellom styre, ledelse og administrasjon i PetroChina og CNPC
- personsammenfallet og maktutøvelsen gjennom den ledende partigruppen i CNPC-konsernet
- fellesvirksomhet og samordnet virksomhet gjennom avtaler internt i CNPC-konsernet

Rådet vil presisere at det i et konsernforhold ikke er unormalt at ledelsen i morselskapet er representert i og dominerer datterselskapets styre. Det er heller ikke uvanlig med konserninterne avtaler som regulerer transaksjoner mellom morselskapet og datterselskapet. Ut fra en helhetsbetraktning finner rådet det likevel relevant å inkludere disse aspektene i kartleggingen fordi de forskjellige elementene til sammen viser en uvanlig sterk sammenveving mellom selskapene.

5.2.1 Personssammenfall mellom styret i PetroChina og CNPC

Det er i alt 14 medlemmer i styret i PetroChina som består av en leder, nestleder, konsernsjefen i PetroChina, seks styremedlemmer (non-executive directors) og fem uavhengige styremedlemmer (independent non-executive directors), se tabell 1.

---

³⁸ PetroChina 20 F SEC Filings 2009, s. 87.

³⁹ Se fotnote 38, s 13.

Tabell 1: Styret og Supervisory Board i PetroChina fra februar 2010⁴⁰. Styremedlemmer med CNPC-tilknytning er markert med *⁴¹

Directors		
Chairman	Jiang Jiemin* ⁴²	
Vice Chairman	Zhou Jiping* ⁴³	
Executive Director	Liao Yongyuan* ⁴⁴	
Non-executive Directors	Wang Yilin* ⁴⁵	Zeng Yukang* ⁴⁶
	Wang Fucheng* ⁴⁷	Li Xinhua* ⁴⁸
	Wang Guoliang* ⁴⁹	Jiang Fan* ⁵⁰
Independent Non-executive Directors	Chee-Chen Tung	Liu Hongru
	Franco Bernabé	Li Yongwu
	Cui Junhui	
Secretary to the Board of Directors	Li Hualin	
Supervisors		
Chairman	Chen Ming* ⁵¹	
Supervisors	Wen Qingshan* ⁵²	Sun Xianfeng* ⁵³
	Yu Yibo* ⁵⁴	Wang Yawei
	Qin Gang	Wang Shali* ⁵⁵
Independent Supervisors	Li Yuan	Wang Daocheng

Styret ble omorganisert i 2007. Blant annet ble antallet uavhengige styrerepresentanter økt fra tre til seks, slik at styret nå består av dagens 14 medlemmer mot 11 tidligere.⁵⁶

Rådet har undersøkt perioden 1999 til 2010 (med unntak for årene 2003 og 2004). En gjennomgang av posisjoner i begge selskapene viser at det i alle år er et betydelig sammenfall mellom ledelsen i CNPC og medlemmene i PetroChinas styre. Konsernsjefen i CNPC er normalt styreleder i PetroChina. CNPC-ledelsen innehar også nestledervervet i styret i PetroChina. Frem til 2007 hadde samtlige visekonsernsjefer i CNPC posisjoner i PetroChinas

⁴⁰ www.petrochina.com

⁴¹ Opplysninger om CNPC tilknytningen er hentet fra *CNPC Annual Report 2008* og *2009*, tilgjengelig på www.cnpc.com, *PetroChina 20 F SEC Filings 2009*, og PetroChinas hjemmeside www.petrochina.com

⁴² Konsernsjef (President) i CNPC som også har fremtredende posisjoner i det kinesiske kommunistpartiet.

⁴³ Vice President i CNPC.

⁴⁴ Vice President i CNPC.

⁴⁵ Vice President i CNPC.

⁴⁶ Vice President i CNPC.

⁴⁷ Vice President i CNPC.

⁴⁸ Vice President i CNPC.

⁴⁹ Chief Financial Officer i CNPC.

⁵⁰ General Manager i Dalian Petrochemical Company, som er et CNPC datterselskap.

⁵¹ Chief of Discipline and Inspection Group i CNPC.

⁵² Deputy Chief Financial Officer og Director of the Finance and Assets Department i CNPC.

⁵³ Director of the Audit Department and the Audit Services Centre i CNPC.

⁵⁴ Director of Capital Operation Department i CNPC.

⁵⁵ Senior Deputy General Manager og the General Legal Counsel i CNPC Exploration and Development Company Limited, som er et datterselskap av CNPC.

⁵⁶ www.petrochina.com

styre eller ledelse. Etter 2008 har seks av CNPCs åtte visepresidenter vært representert i PetroChinas styre, i tillegg til CNPCs *Chief Financial Officer* (CFO).⁵⁷

Den kinesiske selskapslovgivningen pålegger aksjeselskaper å opprette et såkalte *Supervisory Board*. Denne komiteen består av ni medlemmer, hvorav fire aksjonærrepresentanter og to uavhengige representanter velges av generalforsamlingen, mens tre er representanter for de ansatte. *The Supervisory Board* skal overvåke finansielle forhold og kontrollere at styret og ledelse i selskapet ikke misbruker sin makt. PetroChina opplyser at fire av representantene har tilknytning til CNPC, men da synes ikke den ene ansatterepresentantens tilknytning til CNPC å være regnet med (se nedenfor).⁵⁸ Rådets undersøkelser viser at den såkalte "*Chief of Discipline and Inspection Group*" i CNPCs ledelse normalt også er leder for *the Supervisory Board*. Tre av de øvrige *Supervisors* i PetroChina er ledere for hver sine avdelinger i CNPC, henholdsvis *Finance and Property Department*, *Capital Operation Department* og *Audit Department*. Lederen av *Finance and Property Department* synes for øvrig alltid å være medlem av *the Supervisory Board*.

Ms Wang Shali er en av PetroChina's tre ansatterepresentanter i the *Supervisory Board*,⁵⁹ samtidig som hun ifølge PetroChina's SEC filings er "*Senior Executive, Senior Deputy General Manager and the General Legal Counsel of CNPC Exploration and Development Company Limited.*"⁶⁰ Det er uvanlig at ansatte velger en arbeidstaker i et annet selskap i konsernet til å representere sine interesser. Dette bidrar til å forsterke inntrykket av at det ikke er noe skarpt skille mellom selskapene.

Rådets undersøkelser viser at styret i PetroChina siden etableringen har vært dominert av ledere i CNPC. Dette er, som nevnt, ikke uvanlig i konsernforhold, men viser en sterk integrasjon mellom selskapene. I dette tilfellet betyr personsammenfallet i styret imidlertid også at de personene som i prinsippet skal ivareta alle PetroChina-aksjonærenes interesser, samtidig er toppledere i CNPC. Det er med andre ord de samme personene som tar strategisk viktige beslutninger både for PetroChinas og CNPCs virksomhet. Rådet noterer at det også i *the Supervisory Board* er en overvekt av personer som har ledende stillinger i CNPC. Oppgaven til dette organet er å kontrollere styret og ledelsen i PetroChina. Etikkrådet antar at denne funksjonen vil kunne påvirkes av at disse personene i praksis skal kontrollere egne kolleger og overordnede i CNPCs ledelse.

5.2.2 Personsammenfall mellom toppledelsen i PetroChina og i CNPC

Tabell 2 nedenfor viser sammensetningen av PetroChinas toppledelse i 2010. Rådets gjennomgang tilbake til 1999 viser at konsernsjefen i PetroChina normalt samtidig er *vice president* i CNPC. I 2010 er dette Zhou Jiping. Det var et unntak i 2006 og 2007 hvor Jiang Jiemin samtidig både var konsernsjef i CNPC og konsernsjef i PetroChina. I tillegg har to andre direktører i PetroChina samtidig også ledende stillinger i CNPC eller datterselskaper til CNPC. Ytterligere to direktører har hatt ledende stillinger i CNPC-konsernet før de overtok den nåværende stillingen i PetroChina. I de årene som Etikkrådet har undersøkt, synes det å

---

⁵⁷ Basert på årsrapporter fra CNPC og PetroChina, *Zhongguo Shiyou Tianranqi Jituan Gongsi Nianjian* (Annual Book of China National Petroleum Corporation) samt selskapenes hjemmesider.

⁵⁸ PetroChina 20 F SEC Filings 2009, s 76.

⁵⁹ PetroChina Form 6K Filings to the US Security and Exchange Commission (SEC), May 2008: "*The Board of Directors further announces that Mr Wang Yawei, Mr Qin Gang and Ms Wang Shali were elected by employees of the Company on 15 May 2008 as the employee representative Supervisors at the Fourth Session of the Supervisory Committee.*"

⁶⁰ PetroChina 20 F SEC Filings 2009, s. 83.

være en gjennomgående tendens at det i tillegg til konsernsjefen har vært 2-3 konserndirektører (*vice presidents*) i CNPC som også har hatt stillinger i PetroChinas toppledelse.

Sammenfallet mellom personer i toppledelsen i de to selskapene er påfallende og innebærer at styret i PetroChina (som da hovedsaklig består av toppledere i CNPC) utpeker de samme personene til å lede PetroChina som også leder CNPC. Også på dette nivået i organisasjonene blir det dermed de samme personene som leder og tar beslutninger i begge selskapene.

Tabell 2: Ledelsen i PetroChina i 2010.⁶¹ Personer som også har stillinger i CNPC er markert med*.

President	Zhou Jiping* ⁶²	
Executive Director	Liao Yongyuan* ⁶³	
Vice Presidents	Sun Longde	Shen Diancheng
	Liu Hongbin ⁶⁴	Li Hualin
	Zhao Zhengzhang ⁶⁵	Sun Bo* ⁶⁶
	Bo Qiliang* ⁶⁷	
Chief Financial Officer	Zhou Mingchun	
Other Senior Management Members	Lin Aiguo	Wang Daofu
	Huang Weihe	

I dette personsammenfallet er det særlig grunn til å peke på at to av *the vice presidents* i PetroChina samtidig er toppledere i andre datterselskaper av CNPC. Begge leder selskaper som har viktige utenlandske relasjoner. Sun Bo er *General Manager* av Trans-Asia Gas Pipeline Company, og Bo Qiliang er *General Manager* av China National Oil and Gas Exploration Corporation, som er det datterselskapet av CNPC som er ansvarlig for CNPCs utenlands (*overseas*) investeringer. Dette synes til og med å bringe kontrollen med CNPCs utenlands investeringer direkte inn under ledelsen av PetroChina.

5.2.3 Personsammenfall i ledelsen av avdelingene i PetroChina og CNPC

Sammenvevingen mellom selskapene blir enda mer påfallende lenger ned i administrasjonen. Administrasjonen og antall avdelinger i begge selskapene har økt over tid, fra henholdsvis PetroChinas 10 og CNPCs 14 avdelinger i 1999, til dagens nivå på henholdsvis 19 og 21 avdelinger (se tabell 3). Frem til 2005 synes det å ha vært et administrativt skille mellom selskapene. Først i 2005 blir det felles ledelse for fem av de samme avdelingene i selskapene

⁶¹ www.Petrochina.com

⁶² President of PetroChina og Vice President i CNPC.

⁶³ Executive Director of PetroChina og the Deputy General Manager and Safety Director i CNPC

⁶⁴ Director for CNPC Planning Department 2005-2007, Vice President i PetroChina 2007.

⁶⁵ Forskjellige lederstillinger i CNPC 1996-2008. Senior Executive og Deputy General Manager i CNPC Exploration and Production Company 2006-2008.

⁶⁶ Vice President of PetroChina og the General Manager of Trans-Asia Gas Pipeline Company Limited, som er et datterselskap av CNPC, se også http://google.brand.edgar-online.com/EFX_dll/EDGARpro.dll?FetchFilingHTML1?ID=5620618&SessionID=jV_wHC33MvPqol7

⁶⁷ I tillegg General Manager i CNPCs datterselskap China National Oil and Gas Exploration and Development Corporation som har ansvaret for CNPCs internasjonale (overseas) virksomhet. http://www.afdevinfo.com/htmlreports/org/org_69597.html

som to år etter blir økt til 15. Sammenvevingen mellom selskapene har med andre ord blitt styrket over tid, og mest i de 2-3 siste årene.

Tabell 3: Sammenfall i administrasjon av CNPC og PetroChina, 1999-2008

Sammenfall i administrasjonen	1999	2000	2001	2004	2005	2006	2007	2008
Antall avdelinger i PetroChina	10	12	13	14	17	17	19	19
Antall avdelinger i CNPC	14	16	15	14	17	20	21	21
Antall avdelinger i PetroChina som har felles leder med CNPC	0	0	0	0	5	5	15	15

Organisasjonen i de to selskapene og sammenfallet i den administrative ledelse fremgår av tabell 4.

Avdelingene som overlapper hverandre, innehar de sentrale funksjonene i selskapene. Planleggingsavdelingen i PetroChina, for eksempel, har etter det rådet kjenner til, ansvaret for å utarbeide investeringsplanene i selskapet. Rådet antar at dette også innbefatter planer for oppkjøp og andre nyinvesteringer, med andre ord hva kapitalen i selskapet skal brukes til. Personalavdelingen (Human Resources) har blant annet ansvaret for bemanningen og rekruttering i selskapet. Juridisk avdeling skal delta i kontraktsforhandlinger for viktige prosjekter og har ansvaret for juridiske forhold knyttet til viktige økonomiske aktiviteter som joint ventures, fusjoner og transaksjoner som selskapet engasjerer seg i både nasjonalt og i andre land.⁶⁸ Alle disse funksjonene er strategisk viktige. Når ledelsen for disse avdelingene og funksjonene er felles mellom selskapene innebærer det at den operative driften av begge selskapene er integrert i hverandre og at disposisjoner kan gjennomføres som om selskapene er en enhet. Personsammenfallet på administrativt nivå er etter rådets oppfatning en meget sterk indikasjon på at CNPC og PetroChina i praksis har en felles ledelse.

---

⁶⁸ PetroChina 1999: *Functions of Departments and Scopes of Responsibilities of Specific Companies within PetroChina (1999)*, (Released as Shiyourenzi [1999] (No.7) on 10 December 1999 by PetroChina).

Tabell 4: Oversikt over avdelinger og ledere i PetroChina og CNPC (2008). Avdelinger med felles ledelse er i kursiv.⁶⁹

PetroChina: 19 avdelinger		CNPC: 21 avdelinger	
President's Office	Li Huamin	General Office Administration	Li Runsheng
<i>Planning Department</i>	<i>Wu Mei</i>	Policy Research Department	CaoZhengyan
Finance Department	Zhou Mingcun	<i>Planning Department</i>	<i>Wu Mei</i>
<i>Human Resources Department</i>	<i>WangYongchun</i>	Finance & Property Department	Wen Qingshan
<i>Budget Management Department</i>	<i>Jia Yimin</i>	<i>Human Resources Department</i>	<i>WangYongchun</i>
<i>Capital Operation Department</i>	<i>Yu Yibo</i>	<i>Budget Management Department</i>	<i>Jia Yimin</i>
<i>Legal Affairs Department</i>	<i>Guo Jingping</i>	<i>Capital Operation Department</i>	<i>Yu Yibo</i>
<i>Safety & Environmental Protection Department</i>	<i>He Rongfang</i>	<i>Legal Affairs Department</i>	<i>Guo Jingping</i>
<i>Quality Control & Energy Efficiency Department</i>	<i>Yu Hongjin</i>	<i>Safety & Environmental Protection Department</i>	<i>He Rongfang</i>
<i>Science Technology Management Department</i>	<i>Yuan Shiyi</i>	<i>Quality Control & Energy Efficiency Department</i>	<i>Yu Hongjin</i>
<i>Information Management Department</i>	<i>Liu Xijian</i>	<i>Science Technology Management Department</i>	<i>Yuan Shiyi</i>
<i>Purchase Management Department</i>	<i>Li Bin</i>	Engineer Technology & Market Department	Yang Qingli
<i>Foreign Affairs Department</i>	<i>Zhang Xin</i>	<i>Information Management Department</i>	<i>Liu Xijian</i>
<i>Supervision Department</i>	<i>Liu Xiaoli</i>	<i>Purchase Management Department</i>	<i>Li Bin</i>
<i>Audit Department</i>	<i>Sun Xianfeng</i>	<i>Foreign Affairs Department</i>	<i>Zhang Xin</i>
<i>Internal Control Department</i>	<i>Xie Geguo</i>	<i>Supervision Department</i>	<i>Liu Xiaoli</i>
<i>Enterprise Culture Department</i>	<i>Guan Xiaohong</i>	<i>Audit Department</i>	<i>Sun Xianfeng</i>
Secretary Bureau of Board of Directors	Li Huiqi	<i>Internal Control Department</i>	<i>Xie Geguo</i>
Board of Supervisors' Office	Zhang Jinzhu	<i>Enterprise Culture Department</i>	<i>Guan Xiaohong</i>
		Department of CCP Committee	Liu Minxing
		Retired Staffs Bureau	Fan Shengli

⁶⁹ Per 2008. Avdelingsstrukturen synes ikke å være endret og tilsvarer den som er oppgitt i CNPCs årsrapport for 2009. Basert på *CNPC Annual Report 2008 PetroChina Annual Report 2008, Zhongguo Shiyou Tianranqi Jituan Gongsi Nianjian* (Annual Book of China National Petroleum Corporation) 2008, CNPCs hjemmeside <http://www.cnpc.com.cn> og PetroChinas hjemmeside <http://www.petrochina.com.cn>

5.2.4 Personssammenfall og maktutøvelse gjennom den ledende partigruppen i CNPC konsernet

Den såkalte ledende partimedlemmers gruppe spiller en viktig rolle i oppnevningen av ledere i CNPC-konsernet.

Ifølge paragraf 46 i forfatningen til det kinesiske kommunistpartiet kan det opprettes en ledende partimedlemmers gruppe i ledelsen av organisasjoner som ikke er knyttet til partiet, slik som blant annet selskaper: *“The leading Party members' group may be formed in the leading body of a central or local state organ, people's organization, economic or cultural institution or other non-Party unit. The group plays the role of the core of leadership.”*

Hovedoppgaven til den ledende partimedlemmers gruppe er å sikre gjennomføringen av partiets prinsipper og strategi, å drøfte og ta beslutninger i saker som har betydning for organisasjonen, å håndtere saker som omhandler *kadrene* og *“to unite with the non-Party cadres and the masses in fulfilling the tasks assigned by the Party and the state and to guide the work of the Party organization of the unit and those directly under it.”*⁷⁰

Sammensetningen av den ledende partimedlemmers gruppe blir besluttet av den partiorganisasjonen som godkjenner opprettelsen av den, og gruppen må også akseptere lederskapet til den partiorganisasjonen som godkjenner opprettelsen av gruppen.⁷¹

Etter det rådet kjenner til, er det det såkalte *Organisation Department* i det kinesiske kommunistpartiet (*Organisation Department of the Central Committee of the Communist Party of China*) i samarbeide med CNPCs eier, *the State-Owned Assets Supervision & Administration Commission (SASAC)*,⁷² som bestemmer sammensetningen av den ledende partimedlemmers gruppe i store statselskaper, slik som CNPC. Disse to organisasjonene bestemmer oppnevningen av konsernsjef og *vice presidents* i CNPC. Rådet har fått opplyst at personer som blir oppnevnt som medlemmer til den ledende partigruppen, først blir tildelt en posisjon i partiet før de får tildelt lederstillinger i statselskapene.

Den ledende partimedlemmers gruppe har ansvaret for å utpeke andre ledere i selskapet, under konserndirektørnivå. Ifølge rådets undersøkelser er alle *vice presidents* i CNPC, og dermed også flertallet av styremedlemmene i PetroChina, medlemmer i den ledende partigruppen i tillegg til at konsernsjefen i CNPC alltid er formann i gruppen. Den ledende partimedlemmers gruppe, under ledelse av Jiang Jemin, har ansvaret for å utpeke ledere både i CNPC og PetroChina. Det faktum at 15 av PetroChina og CNPCs avdelinger har felles ledelse, tyder på at CNPC og den ledende partimedlemmers gruppe utpeker ledere ut i fra en felles vurdering av behovene i selskapene.

5.2.5 Fellesvirksomhet og samordnet virksomhet gjennom avtaler internt i CNPC-konsernet

Ifølge PetroChinas årlige rapportering til *US Security and Exchange Commission*, er transaksjoner og overføring av verdier mellom selskapene vanlig. Selskapet informerer om at det har omfattende transaksjoner med CNPC og andre selskaper i CNPC-konsernet, og at CNPC er PetroChinas hovedleverandør av varer og tjenester.⁷³ For 2009 oppgir PetroChina at

---

⁷⁰ <http://www.learnworld.com/COURSES/P141/CCP-Constitution-Nov-2002.html>

⁷¹ Constitution of the Communist Party of China, Article 47 and 48, http://news.xinhuanet.com/english/2007-10/25/content_6944738.htm

⁷² Se kapittel 5.1 for nærmere omtale.

⁷³ PetroChina 20 F SEC Filings 2009 s. 88.

selskapet brukte rundt 32 milliarder RMB (ca 26,5 milliarder NOK) på å kjøpe verdier fra CNPC, blant annet naturgassprosjektet i Turkmenistan (RMB 8,1 billion/ca 1 milliard NOK) og oppkjøp av ti raffinerier i Kina (RMB11 billion/ca 9 milliarder NOK).⁷⁴

Samtidig med emisjonen for PetroChina i mars 2000 inngikk CNPC og PetroChina en ikke-konkurransavtale. Det har vært antatt at oppkjøpene fra CNPC er gjennomført under denne avtalen.⁷⁵ I 2000, kort etter børsnoteringen, ble selskapene også enig om en ” *Comprehensive Products and Services Agreement, a Land Use Rights Leasing Contract, a Building Leasing Contract,* ” samt flere andre avtaler knyttet til kjøp og salg av varer og tjenester mellom selskapene.⁷⁶

I den sammenheng er det også relevant at det bare er CNPC som kan inngå produksjonsdelingsavtaler direkte med utenlandske foretak om landbasert olje- og gassproduksjon.⁷⁷ PetroChina har ikke rett til å inngå slike avtaler, men opplyser at: “*Accordingly, CNPC will continue to enter into production sharing contracts. After signing a production sharing contract, CNPC will, subject to approval of the Ministry of Commerce, assign to PetroChina most of its commercial and operational rights and obligations under the production sharing contract as required by the Non-competition Agreement between CNPC and PetroChina*”⁷⁸. CNPC har også overført slike kontrakter til PetroChina, for eksempel i Kasakhstan og Turkmenistan.⁷⁹ Ifølge en uttalelse fra daværende CFO i PetroChina Wang Guoliang i 2005 (som fra 2007 har vært CFO i CNPC), vil PetroChina også ha forkjøpsretten til produksjonsrettighetene som CNPC har inngått med Sudan.⁸⁰

Samtidig opplyser PetroChina i sin årsmelding for 2009 at “*As the laws of the country where ADS⁸¹ are listed prohibit its citizens from directly or indirectly financing or investing in the oil and gas projects in certain countries, CNPC did not inject the overseas oil and gas projects in certain countries to the company*”.⁸² Amerikanske myndigheter har innført sanksjoner mot en rekke land, blant annet Burma og Sudan. Når det gjelder Sudan er det forbudt for amerikanske borgere å involvere seg i blant annet transaksjoner eller aktiviteter relatert til petroleumsindustrien i landet uten spesiell godkjenning fra *the Office of Foreign Assets Control*.⁸³ Når det gjelder Burma er det blant annet forbudt for amerikanske borgere å

---

⁷⁴ PetroChina Company Ltd: *Results Announcement for the year ended December 31, 2009 (Summary of the 2009 Annual Report)*, s. 38.

⁷⁵ <http://investorsagainstgenocide.net/2009-0803%20Robert%20Hormats%20letter.pdf>

⁷⁶ See 20F SEC filings 2009, s. 89 og PetroChina Annual Report 2009, s 157. I følge PetroChina ble et gjort endringer i the *The Comprehensive Products and Services Agreement* i August 2008, men det er ikke spesifisert hva disse går ut på.

⁷⁷ I henhold til kinesiske myndigheters krav vedrørende ”*Exploration of Onshore Petroleum Resources in Cooperation with Foreign Enterprises*”

⁷⁸ PetroChina 20 F SEC Filings 2009, s. 51.

⁷⁹ PetroChina Form 6 K SEC Filings to the SEC 31 August 2009: *Announcement dated August 28, 2009 relating to the connected transaction about the acquisition of rights under Product Sharing Contract,*

<http://www.sec.gov/Archives/edgar/data/1108329/000095012309039565/h03613e6vk.htm>

⁸⁰ <http://www.sudantribune.com/spip.php?article10071>

⁸¹ ADS står for American Depositary Shares, som er “*a U.S. dollar-denominated equity share of a foreign-based company available for purchase on an American stock exchange. ADSs are issued by depository banks in the U.S. under agreement with the issuing foreign company; the entire issuance is called an American Depositary Receipt (ADR) and the individual shares are referred to as ADS,*”

<http://www.investopedia.com/terms/a/ads.asp>

⁸² PetroChina Company Ltd: *Results Announcement for the year ended December 31, 2009 (Summary of the 2009 Annual Report)*, s. 39.

⁸³ <http://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/Programs/Pages/sudan.aspx>

kjøre aksjer i utenlandske selskaper dersom selskapets hovedfortjeneste er knyttet til utvikling av naturressurser i Burma.⁸⁴ Disse bestemmelsene synes derfor så langt å ha bidratt til at CNPC ikke har overført virksomheten i Sudan og Burma til PetroChina.

6 PetroChinas posisjon

I samsvar med de etiske retningslinjene sendte rådet 20. november 2007, via Norges Bank, et brev til PetroChina, der rådet anmodet om informasjon vedrørende selskapets rolle i byggingen av den planlagte gassrørledningen fra Shwe-feltet utenfor kysten av Burma. Pressen hadde tidligere rapportert om at PetroChina hadde undertegnet en avtale (*MoU – Memorandum of Understanding*) med MOGE om kjøp av gassen fra Shwe-feltet. Rådet ønsket å vite om avtalen også inkluderte byggingen av en rørledning, og hvilken rolle og ansvar PetroChina ville ha i et slikt prosjekt.

I sitt svar til rådet datert 12. desember 2007, opplyste selskapet at PetroChina *”does not have any direct business contacts with, ties to, or associations with Burma; it has no exploration, production or operations in Burma; nor does it maintain any joint ventures, offices or employees, sell any products or provide any services in Burma.”* Selskapet opplyser videre at avtalen ble inngått mellom MOGE og CNPC, *“the controlling shareholder of PetroChina. PetroChina and CNPC are two separate entities and PetroChina has no control over CNPC’s business activities.”*⁸⁵

Den 26. mars 2010 fikk PetroChina tilsendt rådets utkast til tilrådning for å gi selskapet anledning til å kommentere på rådets funn og vurdering. Selskapet ble bedt om å svare innen 15. april. Selskapet er blitt kontaktet to ganger etter dette, og svarte i e-post av 27. april at PetroChina ønsket å respondere på rådets brev. Selskapet ble da anmodet om å svare innen 10. mai. Per 26. mai 2010 hadde PetroChina ennå ikke svart på rådets henvendelse.

På sine nettsider tar PetroChina opp forholdet til CNPC og opplyser at CNPC som kontrollerende eier har utøvet sine rettigheter og interesser som aksjonær i samsvar med loven. Videre heter det: *“CNPC is independent from the Company in all aspects, including personnel deployment, assets, finance, organisation and business operations. At the time of listing of the Company, the Company and CNPC had entered into a Non-competition Agreement which ensures that CNPC will not engage either directly or indirectly in any business that is or may be in competition with any core business of the Company. The Board of Directors, the Supervisory Committee and the management team headed by the President of the Company also work independently.”*⁸⁶

7 Rådets vurdering

Etikkrådet legger til grunn at byggingen av olje- og gassrørledningene på land i Burma vil medføre grove og systematiske menneskerettighetsbrudd, blant annet bruk av tvangsarbeid og omfattende overgrep mot sivilbefolkningen. Selv om det er de burmesiske myndighetene og ikke selskapet som i prinsippet er ansvarlig for overgrepene, er det en sammenheng mellom menneskerettighetsbruddene og selskapets virksomhet ved at normbruddene er foretatt med sikte på å legge forholdene til rette for selskapets fremtidige virksomhet. I sitt brev til

---

⁸⁴ <http://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/Programs/pages/burma.aspx>

⁸⁵ PetroChinas brev til NBIM/Etikkrådet, av 12. desember 2007.

⁸⁶ http://www.petrochina.com.cn/Ptr/Investor_Relations/Corporate_Governance_Structure/gszljg_6.htm

Finansdepartementet av 11. oktober 2007, skrev rådet:” *Dersom selskaper i fondet inngår avtaler om bygging av slike rørledninger, vil Etikkrådet kunne tilråde utelukkelse av disse selskapene allerede fra avtaletidspunktet. Fordi slike byggeprosjekter etter alt å dømme vil innebære en uakseptabel risiko for fremtidig medvirkning til brudd på menneskerettigheter, anses det ikke nødvendig å vente til bruddene er i ferd med å skje.*”⁸⁷

Det kinesiske statselskapet CNPC har inngått en avtale med burmesiske myndigheter om å bygge to rørledninger for transport av olje og gass fra vestkysten av Burma til Kina. CNPC opplyser at i avtalen vedrørende oljeledningen har CNPC fått eiendomsrett og enerett til rørledningen, og at burmesiske myndigheter skal garantere sikkerheten for rørledningen. Det er denne sikkerhetsgarantien som gjør grove menneskerettighetsbrudd sannsynlig. Rådet konkluderer derfor med at det er en uakseptabel risiko for at CNPC vil bli involvert i grove eller systematiske menneskerettighetsbrudd i forbindelse med byggingen av rørledningen.

Det særlige spørsmålet som må vurderes i denne saken er at fondet ikke er investert i CNPC, men i CNPCs datterselskap PetroChina. Rådet har til nå i sin praksis lagt til grunn at utelukkelse av selskaper på grunn av forhold i strid med retningslinjene bare skal skje der det selskapet der fondet eier aksjer, selv eller gjennom kontrollerende eierskap eller andre kontrollgivende posisjoner, er involvert i de uetiske handlingene. Det innebærer at et morselskap vil kunne utelukkes for uetisk virksomhet i et datterselskap, men at et datterselskap normalt ikke vil kunne ekskluderes for uetiske handlinger i morselskapet.

Samtidig påpekes det i forarbeidene til de etiske retningslinjene at den selskapsrettslige organiseringen ikke kan være avgjørende for den etiske vurderingen av medvirkning, blant annet i tilfeller der det er så tette forbindelser mellom selskapet der fondet eier aksjer og selskapet som er involvert i uetiske handlinger, at de to kan identifiseres med hverandre.⁸⁸

Rådet har vurdert om forbindelsene mellom konsernselskapet CNPC og datterselskapet PetroChina er så sammenblandet at selskapene reelt sett ikke kan holdes fra hverandre, og at de derfor, i forhold til spørsmålet om medvirkning til menneskerettighetsbrudd, må kunne oppfattes som en enhet. I så fall blir også datterselskapet delaktig i konsernselskapets handlinger.

Utgangspunktet for den konkrete analysen er det faktum at CNPC eier 86,71 prosent av aksjekapitalen i PetroChina samtidig som hovedvirksomheten i konsernet ligger i PetroChina, og morselskapets virksomhet i første rekke skal støtte opp om virksomheten i datterselskapet. Dette går frem av regnskapstallene for selskapene, transaksjonene mellom selskapene og PetroChinas rapportering til SEC.

Videre har rådet særlig lagt vekt på følgende forhold. Formelt sett er selskapene atskilt, og begge selskapene har store operasjoner og mange ansatte. I styringen av selskapene er tre særtrekk påfallende: For det første er det de samme personene som utgjør toppledelsen i CNPC, som også er medlemmer og utgjør flertallet i PetroChinas styre. For det andre har fire av PetroChinas toppledere samtidig ledende stillinger i CNPC, og for det tredje: Lederne i 15 av totalt 19 avdelinger i PetroChina har identiske stillinger i morselskapet, med andre ord de leder samme avdeling i begge selskapene. De overlappende avdelingene har ansvaret for sentrale funksjoner i selskapet og innebærer blant annet at investeringer, oppkjøp,

---

⁸⁷ Etikkrådets brev til Finansdepartementet vedrørende rådets vurdering av selskaper med virksomhet i Burma, 11. Oktober 2007, finnes i rådets arkiv.

⁸⁸ Forvaltning for fremtiden, NOU 2003:22, p 35-36.

kontraktsforhandlinger og bemanning under felles ledelse kan gjennomføres som om selskapene er en enhet. Rådet finner denne konstruksjonen i styringen av selskapene svært spesiell. Særlig er det faktum at avdelingsdirektørene i selskapene utfører sine funksjoner samtidig i begge selskapene, usedvanlig. Det betyr at det er de samme personene som leder og tar beslutninger både i PetroChina og CNPC.

Dette styringsfellesskapet blir ytterligere styrket ved at oppnevningen av ledere i begge selskapene i stor grad skjer i en struktur på siden av selskapene - gjennom organisasjonen til det kinesiske kommunistpartiet og gjennom den felles ledende partimedlemmers gruppe i konsernet. Hele konsernledelsen i CNPC, og dermed også flertallet i PetroChinas styre, er medlemmer i den ledende partigruppen. Det viser tydelig ikke bare det kinesiske kommunistpartiets innflytelse på viktige strategiske beslutninger i selskapet, men også at utnevningen av ledere kan skje ut i fra en helhetsvurdering av behovene i begge selskapene. Dette forsterker etter rådets oppfatning inntrykket av en felles ledelse av selskapene.

Basert på rådets undersøkelser synes det å være en betydelig grad av samordning av virksomheten i konsernet, herunder også overføring av verdier fra CNPC og PetroChina. Rådet finner det interessant at det kun er CNPC som kan inngå landbaserte produksjonsavtaler med andre nasjoner, men at slike avtaler kan overføres til PetroChina etter en tid. Dette kan være spesielt fordelaktig for PetroChina, som er børsnotert og som både må vise større åpenhet om sin virksomhet og er utsatt for press fra investorer. Det innebærer at CNPC kan forhandle stat til stat-avtaler, slik som i Sudan og Burma, som etter en tid kan overføres til PetroChina, slik det finnes eksempler på både fra Kasakhstan og Turkmenistan. Slik sett oppfatter rådet PetroChina og CNPC som to deler av samme organisasjon som kan opptre i ulike roller ut fra hva den felles ledelsen finner hensiktsmessig.

På grunnlag av en helhetsvurdering av de ovennevnte forholdene i konsernet har rådet funnet at ledelsen av PetroChina og CNPC er så enhetlig og virksomheten i PetroChina så betydelig i konsernsammenheng at CNPCs virksomhet i Burma i forhold til § 2 tredje ledd i de etiske retningslinjene må oppfattes som ledet av PetroChinas ledelse. I spørsmålet om risiko for medvirkning til menneskerettighetsbrudd må selskapene altså oppfattes som en enhet, slik at CNPCs virksomhet i Burma kan i den sammenheng ikke atskilles fra datterselskapets.

Rådet er kommet frem til at det er en uakseptabel risiko for at PetroChina vil medvirke til grove og systematiske menneskerettighetsbrudd knyttet til byggingen av gass- og oljerørledninger i Burma.

8 Tilrådning

Etikkrådet tilrår å utelukke PetroChina fra investeringsmulighetene til Statens pensjonsfond utland fordi det etter rådets vurdering er en uakseptabel risiko for at selskapet vil medvirke til grove eller systematiske menneskerettighetsbrudd i forbindelse med CNPCs bygging av olje- og gassrørledninger i Burma.